

ภาคผนวก ข

เอกสารประกอบการฝึกอบรมหัวข้อการเลี้ยงสุกรขุนและการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การเลี้ยงสุกรขุน

และ

การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

การเลี้ยงสุกรขุน

เหตุผลความเหมาะสม

1. เนื้อสุกรเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั่วไป สามารถจำหน่ายได้ทั้งตลาดในชุมชนท้องถิ่นและตลาดในเมืองใหญ่
 2. เกษตรกรสามารถเลี้ยงได้ทั้งฟาร์มขนาดเล็กและฟาร์มขนาดใหญ่ เนื่องจากการเลี้ยงใช้พื้นที่น้อย เลี้ยงง่าย
 3. การเลี้ยงสุกรขุนจะลงทุนน้อยกว่าการเลี้ยงสุกรแบบอื่นๆ แต่ให้ผลตอบแทนเร็วกว่า
- เงื่อนไขความสำเร็จ**

1. เกษตรกรต้องมีเงินทุนสำรองเพื่อไว้ใช้ในการเลี้ยง โดยเฉพาะค่าอาหารสุกรอย่างเพียงพอ
2. สถานที่สร้างโรงเรือนต้องอยู่ห่างไกลจากชุมชน และไม่ก่อให้เกิดปัญหากับสภาพแวดล้อม
3. ต้องอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบอาหารสัตว์ราคาถูกหรือมีแหล่งวัตถุดิบเหลือใช้จากครัวเรือน หรือระบบไร่นาเพื่อใช้เป็นอาหารเลี้ยงสุกรอย่างเพียงพอ
4. ต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับตลาดจำหน่ายสุกร ทั้งตลาดสุกรมีชีวิตและตลาดเนื้อสุกรชำแหละ

เทคโนโลยีและกระบวนการผลิต

1. พันธุ์สุกร สุกรที่จะนำมาขุนโดยทั่วไปจะนิยมใช้ลูกผสมสองสายพันธุ์ ตามสายพันธุ์หรือดีสายพันธุ์ซึ่งจะมีลักษณะการให้ผลผลิต เช่น การเจริญเติบโต และความแข็งแรง คิดว่าการให้ผลผลิตจากพ่อและแม่พันธุ์ที่ให้กำเนิด พันธุ์ที่ใช้ในการผสมข้ามมีหลายพันธุ์ อาทิ พันธุ์ดาร์จวิน พันธุ์แลนด์เรซ และพันธุ์คูร็อกเจอร์ซี เป็นต้น
2. โรงเรือนและอุปกรณ์ โรงเรือนที่เลี้ยงสุกรควรตั้งอยู่ในที่ดอน น้ำไม่ท่วม ระบายน้ำได้ดี ห่างไกลจากชุมชน ตลาดและผู้เลี้ยงสุกรรายอื่น โรงเรือนเลี้ยงสุกรต้องสามารถป้องกันแดด ฝนและลม โดยเฉพาะในช่วงฤดูร้อนวัสดุที่ใช้บุผนังหลังคาขึ้นอยู่กับงบการลงทุน เช่น กระเบื้อง อะลูมิเนียม สังกะสี แผ่น และจาก เป็นต้น พื้นคอกควรเป็นพื้นคอนกรีต เพื่อความสะดวกในการทำความสะดวก ขนาดคอก 4 x 3.5 เมตร จะสามารถเลี้ยงสุกรขุน ขนาด 60 – 100 กิโลกรัม ได้ ประมาณ 8 – 10 ตัว ส่วนความยาวของโรงเรือนขึ้นอยู่กับจำนวนของสุกรขุนที่เลี้ยง

3. อาหารและการให้อาหาร สุกกรเป็นสัตว์กระเพาะเดี่ยว ไม่สามารถย่อยอาหารที่มีเชื้อโหยมากได้ เหมือนสัตว์กระเพาะรวม อาหารที่ใช้เลี้ยงสุกร จึงต้องมีโภชนาที่ครบถ้วน อาหารสำหรับสุกรขุนส่วนใหญ่จะนิยมใช้อาหารสำเร็จรูป หรือเกษตรกรบางรายอาจผสมอาหารใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยใช้หัวอาหารผสมรวมกับรำและปลายข้าว หรือวัสดุอื่นๆ ตามสัดส่วนที่กำหนด ส่วนการให้อาหารสุกรแต่ละระยะนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับความต้องการโภชนาของสุกรในแต่ละช่วงอายุ

4. การจัดการเลี้ยงดู ควรเริ่มเลี้ยงสุกรขุน ตั้งแต่ระยะหย่านมที่น้ำหนักประมาณ 20 กิโลกรัม โดยใช้อาหารโปรตีน 18 % ให้สุกรกินเต็มที่ประมาณวันละ 1 - 2 กิโลกรัม จากนั้นเมื่อสุกรขุนมีน้ำหนักประมาณ 60 กิโลกรัม จะเปลี่ยนอาหารโดยใช้อาหารโปรตีน 16 % แทน ให้สุกรกินอาหารวันละ 2.5 - 3.5 กิโลกรัม จนถึงระยะส่งตลาด เมื่อสุกรขุนมีน้ำหนัก ประมาณ 100 กิโลกรัม ซึ่งตลอดระยะเวลาการเลี้ยงจะต้องมีน้ำสะอาดให้กินตลอดทั้งวัน

5. การสุขาภิบาล ควรทำความสะอาดพื้นคอกสุกรเป็นประจำ เพื่อลดการหมักหมมของเชื้อโรคต่างๆ และป้องกันกลิ่นจากมูลสุกรไปรบกวนเพื่อนบ้านอีกด้วย สุกกรทุกตัวต้องมีการถ่ายพยาธิ และจัดทำวัคซีนตามโปรแกรมที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

การเลี้ยงเป็ดเทศ

เหตุผลความเหมาะสม

เป็ดเทศเป็นเป็ดพื้นเมืองพันธุ์เนื้อที่เลี้ยงง่าย เติบโตเร็ว สามารถใช้อาหารและวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ให้ผลตอบแทนในระยะเวลาอันสั้น สามารถจำหน่ายได้ง่าย ทั้งที่เป็นเป็ดมีชีวิต และเนื้อเป็ดชำแหละ เนื้อเป็นที่นิยมสำหรับผู้บริโภคในท้องถิ่นโดยทั่วไป จึงสามารถจำหน่ายได้ง่ายในตลาดท้องถิ่น เกษตรกรสามารถเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมร่วมกับอาชีพอื่นๆ ได้

เงื่อนไขความสำเร็จ

1. ต้องมีตลาดรองรับที่ชัดเจน ทั้งตลาดเป็ดมีชีวิตและเนื้อเป็ดชำแหละ
2. ต้องมีแหล่งวัตถุดิบที่เป็นอาหารสัตว์ที่มีราคาถูกในพื้นที่หรือมีวัสดุเหลือใช้จากระบบไร่นาเพื่อใช้เป็นอาหารเลี้ยงเป็ดเทศ
3. ต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการ ใช้อุ้มน้ำ เพื่อฟักไข่ผลิตลูกเป็ดเทศ

เทคโนโลยีและกระบวนการผลิต

1. พันธุ์เป็ด ในปัจจุบันพันธุ์เป็ดเทศที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงและตลาดมีความต้องการ ได้แก่ พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์บาร์บารี
2. โรงเรือนและอุปกรณ์ โรงเรือนควรทำจากไม้หรือวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น หลังคามุงด้วยจาก หญ้าคา หรือแฝก ขนาดของโรงเรือน 1 ตารางเมตร สามารถให้เลี้ยงเป็ดเทศได้ 4 ตัว
3. การสุขาภิบาล ควรทำความสะอาดพื้นคอกเป็นประจำ เพื่อลดการหมักหมมของเชื้อโรคต่างๆ เป็ดทุกตัวต้องมีการถ่ายพยาธิ และจัดทำวัคซีนตามโปรแกรมที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

เหตุผลความเหมาะสม

โดยทั่วไปไก่พื้นเมืองจะมีความแข็งแรง หากินเก่ง ด้านทนต่อโรคระบาดสูง เติบโตและขยายพันธุ์ในสภาพการเลี้ยงดูแบบง่าย ๆ ของเกษตรกรได้ดี ตลาดมีความต้องการสูงเนื่องจากเนื้อไก่มีกลิ่นและรสชาติดี เกษตรกรสามารถเลี้ยงในลักษณะเกษตรผสมผสาน ซึ่งจะได้ไก่ทั้งเพื่อบริโภค และจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ได้อีกทางหนึ่ง

เงื่อนไขความสำเร็จ

1. เกษตรกรจะต้องมีโรงเรือนที่ดีพอสมควรและควรมีพื้นที่ปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติอย่างเพียงพอ
2. ควรเลี้ยงในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง การคมนาคมสะดวก
3. เกษตรกรควรเลี้ยงในลักษณะเกษตรผสมผสานจำนวนที่เลี้ยงขึ้นกับความเหมาะสมของพื้นที่เลี้ยง แหล่งอาหาร และทุนสำรองของแต่ละบุคคล
4. ต้องมีการให้วัคซีนป้องกันโรคระบาดตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด
5. ต้องอยู่ใกล้หรือมีตลาดรองรับผลผลิตอย่างชัดเจน

เทคโนโลยีและกระบวนการผลิต

1. พันธุ์ ไก่พื้นเมือง สามารถเลือกได้ตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และความต้องการของตลาด แต่สายพันธุ์ไก่พื้นเมืองที่นิยมเลี้ยงส่วนใหญ่จะเป็นสายพันธุ์ไก่อยู่ หรือ ไก่ชนเพราะจะมีโครงสร้างใหญ่ เจริญเติบโตได้เร็ว สำหรับเกษตรกรที่ต้องซื้อพ่อแม่พันธุ์เข้ามาเลี้ยงควรเลือกซื้อจากแหล่งที่เชื่อถือได้ สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และปราศจากโรคระบาด
2. การจัดการเลี้ยงดู การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ควรมีพื้นที่กว้างขวางพอประมาณ ที่จะให้ไก่ได้หาอาหาร และเดินออกกำลังกาย ถ้าสามารถเลือกสถานที่ที่เป็นชายป่า หรือทุ่งนาได้ก็จะเป็นการดี เพราะจะเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติชั้นดีสำหรับไก่พื้นเมือง โรงเรือนไก่พื้นเมืองสามารถสร้างแบบง่ายๆ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นเป็นหลัก หลังคาอาจมุงด้วยสังกะสีเก่า หรือคันท่ออากาศหรือคันท่อเหล็ก ด้านข้างของโรงเรือนควรติดด้วยไม้ไผ่สานขัดแตะหรือไม้รวกขัดแตะหรือตีไม้ระแนงโดยเว้นช่องให้อากาศถ่ายเทสะดวก จัดทำคอนนอนไว้มุมใดมุมหนึ่งของโรงเรือน ให้เพียงพอกับจำนวนไก่ และต้องจัดทำรังไข่โดย

อาจใช้ถังกระดาษเก่า ตะกร้า กระบุง รั้วไข่ควรรองด้วยเศษหญ้าแห้ง ฟางข้าว หรือพืชสมุนไพรตากแห้ง ที่มีคุณสมบัติไล่หมัดหรือไรไก่ สำหรับรางน้ำและรางอาหาร เกษตรกรควรจัดทำเองโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น อัตราการผสมพันธุ์ที่ไรจะนิยมใช้พ่อพันธุ์ 1 ตัวต่อแม่พันธุ์ 7 ตัว แม่แต่ละตัวจะให้ลูกได้ปีละ 4 ชุด โดยจะเลี้ยงรอดประมาณ ชุดละ 8 ตัว ในการเลี้ยงลูกไก่พื้นเมืองในระยะแรก ควรมีตุ่มครอบแม่ไก่กับลูกไก่อย่างน้อย 1 เดือน เพื่อให้ลูกที่เลี้ยงรอดมีจำนวนสูง และถ้าต้องการให้ไก่ไข่เร็วขึ้นก็ทำได้โดยแยกลูกไก่มาอนุบาลเป็นการเฉพาะสำหรับการให้อาหาร ไก่พื้นเมือง โดยส่วนใหญ่จะปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ และเสริมด้วยอาหารที่หาได้ในท้องถิ่นที่ผลิตเองหรือซื้อหาเพิ่มเติม เช่น ข้าวเปลือก ไร่ ปลาช่อน ข้าว ข้าวโพด หรือเศษอาหารที่เหลือ เฉพาะในอาหารลูกไก่ในระยะแรกเกิด ถึงประมาณ 1 เดือน ควรใช้อาหารไก่เนื้อระยะแรก เลี้ยงจะให้ผลดีมากกว่า

3. โรคและการป้องกัน การเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้ได้ผลดีควรมีการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง สำหรับพ่อ - แม่พันธุ์ ควรถ่ายพยาธิเป็นประจำทุก 6 เดือน และจะต้องทำวัคซีนเพื่อป้องกันการเกิดโรคต่างๆ แก่ไก่ทุกกระยะอย่างเคร่งครัด ได้แก่ โรคนิวคาสเซิล โรคหลอดลมอักเสบ โรคฝีดาษ และโรคอหิวาต์เป็ด - ไก่

ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน

สำหรับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง 1 ชุด ประกอบด้วยพ่อพันธุ์ 1 ตัว และแม่พันธุ์ 7 ตัว

1. ต้นทุน จะได้แก่ ค่าคอก โรงเรือน อุปกรณ์ที่จำเป็น ค่าพ่อแม่พันธุ์ ค่าอาหาร ไก่ระยะแรก และระยะขุนจนจำหน่ายได้ ค่าวัคซีน เวชภัณฑ์และค่าใช้จ่ายอื่นๆ รวมต้นทุนการผลิตประมาณ 13,550 - 14,000 บาทต่อปี

2. ผลตอบแทน จะได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมืองอายุประมาณ 4 เดือน ซึ่งในหนึ่งปีแต่ละแม่จะให้ลูกรวม 200 - 225 ตัว โดยจะจำหน่ายเมื่อน้ำหนักประมาณ 1.5 - 1.8 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายขึ้นกับราคาของแต่ละพื้นที่โดยทั่วไปราคาประมาณ กิโลกรัมละ 50 - 60 บาท รวมจะได้ผลตอบแทนประมาณ 20,000 - 25,000 บาทต่อปี

อย่างไรก็ตาม ต้นทุนและผลตอบแทนอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาวะตลาดและแหล่งที่เลี้ยงเป็นสำคัญ ดังนั้น เกษตรกรควรมีการศึกษาข้อมูลและรายละเอียดให้เข้าใจก่อนการตัดสินใจเลี้ยง

การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ไก่พื้นเมือง โดยทั่วไปหมายถึงไก่ที่เลี้ยงตามท้องถิ่น มีการพัฒนาสายพันธุ์เพื่อให้ได้พันธุ์ตามความต้องการของผู้เลี้ยง เช่น สายพันธุ์ไก่ชน สายพันธุ์ไก่กินเนื้อ เป็นต้น แต่การเลี้ยงไก่ต้องประสบปัญหาในการดูแล การผลิต และ โรคระบาด ทำให้ได้ผลผลิตน้อยและไม่คุ้มค่า ดังนั้นผู้ที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองควรถูกศึกษาวิธีการเลี้ยงอย่างถูกวิธีก่อน เพื่อช่วยแก้ปัญหาการเลี้ยงในโอกาสต่อไป

หลักการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

1. มีพันธุ์ไก่ที่ดี หมายถึง การคัดเลือก ตรวจสอบ ไก่ที่จะนำมาเลี้ยง ควรจะแข็งแรง ปราศจากโรคติดต่อ ร่าแรง แข็งแรง สุขภาพสมบูรณ์ดี มีความต้านทานโรค เลี้ยงดูถูกถ้ง เป็นต้น
2. มีโรงเรือนที่ดี หมายถึง โรงเรือนที่แข็งแรง กันแดดกันฝนและศัตรูไก่ สามารถกักขังไก่หรือเข้าไปปฏิบัติงานได้สะดวก อากาศถ่ายเท น้ำท่วมไม่ถึง และควรมีอุปกรณ์เช่น ที่ให้น้ำ รางอาหาร ที่วางไข่ คอน สำหรับไก่ใหญ่ หรือรังนกพื้นสำหรับไก่เล็ก เป็นต้น
3. มีอาหารที่ดี หมายถึง อาหารที่เลี้ยงไก่ควรมีสารอาหารครบถ้วน มีความสดใหม่และสะอาด ไก่ได้กินอาหารอย่างเพียงพอ
4. มีการป้องกันโรคที่ดี หมายถึง มีการจัดการเรื่องการให้วัคซีนไก่ตามกำหนด ครบทุกโรค และมีมาตรการในการป้องกันควบคุมโรคมิให้แพร่ระบาด
5. มีการจัดการที่ดี หมายถึง ควรเข้าใจระบบการเลี้ยงว่า จะเลี้ยงเพื่อการค้า จะเลี้ยงเพื่อคัดเลือกตัวที่ดีที่สุด เพื่อให้ได้ผลผลิตไม่ว่าไข่หรือจำนวนลูกไก่มากที่สุด
6. การตลาดที่ดี หมายถึง การตัดสินใจเลี้ยงไก่ต้องเรียนรู้ว่า ควรเริ่มต้นเลี้ยงเมื่อใดจึงจะพอดีกับความต้องการ เช่น ฤดูเกี่ยวข้าว งานสงกรานต์ เป็นต้น ซึ่งเป็นช่วงที่ไก่ขายได้ราคา

พันธุ์ไก่พื้นเมือง

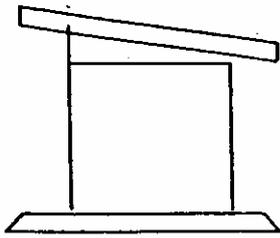
ประเภทไก่ชน ได้แก่ ไก่พันธุ์เหลืองหางขาว ไก่พันธุ์ประดู่หางดำ เป็นต้น เป็นการพัฒนาไก่พื้นเมืองที่มีความสามารถในการต่อสู้ ซึ่งกว่าจะคัดเลือกไก่ที่มีลักษณะประจำพันธุ์ได้ต้องใช้เวลา ทดสอบความสามารถเฉพาะตัว และการถ่ายถอดพันธุกรรมไปยังลูกหลาน จึงเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับไก่พื้นเมือง

ประเภทไก่กินเนื้อ ได้แก่ ไก่ดู ไก่พื้นเมืองที่ไม่ได้คัดเลือกไว้เป็นไก่ชน รวมทั้งไก่ลูกผสมกับไก่พื้นเมือง เช่น ไก่สามสาย ไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ไก่พันธุ์ฟ้า เป็นต้น ไก่พื้นเมืองเหล่านี้จะถูกคัดเลือกสายพันธุ์ที่รูปร่างสูงใหญ่ น้ำหนักตัวดี หรือเป็นพันธุ์ที่เนื้อมีรสชาติ มีนิสัยไม่ดุร้ายเท่าไก่ชน จึงสามารถเลี้ยงรวมกันได้คราวละมาก ๆ

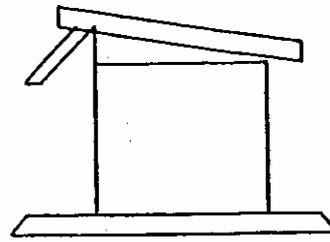
โรงเรือน

ควรเป็นวัสดุที่ทำได้ง่ายในท้องถิ่น มีความคงทนถาวร ป้องกันแดดลมฝนได้ดี ป้องกันศัตรูรบกวนไก่ มีอุปกรณ์การเลี้ยงครบถ้วน ขนาดพอเหมาะกับจำนวนไก่ที่เลี้ยง

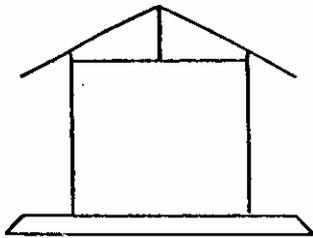
ลักษณะโรงเรียนเตี้ยงัก

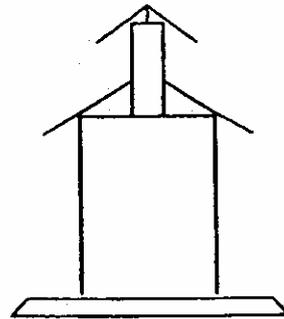
เพิงหมาแหงน

เพิงหมาแหงนกลาย

หน้าจั่ว

หน้าจั่วสองชั้น

อาหารไก่

มีความจำเป็นที่จะทำให้ไก่เติบโตและให้ผลผลิต จึงต้องคำนึงถึงสารอาหารที่ครบถ้วน พอเพียง สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น และมีราคาถูกเพื่อลดต้นทุน

แหล่งอาหารไก่ในท้องที่ ได้แก่

1. ข้าวเปลือก และปลายข้าว มีสารอาหาร คาร์โบไฮเดรต วิตามิน ไขมัน
2. ข้าวโพดป่น มีสารอาหาร โปรตีน คาร์โบไฮเดรต วิตามิน ไขมัน
3. ใบกระถินแห้ง มีสารอาหาร โปรตีน วิตามิน
4. แมลงต่างๆ มีสารอาหาร โปรตีน
5. ผัก หญ้า ผลไม้ มีสารอาหาร วิตามิน แคลเซียม

หากจำเป็นต้องซื้ออาหารสำเร็จรูป ควรสังเกต

1. สี ควรมีสีเขียวเข้ม หรือน้ำตาลอมเหลือง ถ้าเป็นสีขาวแสดงว่าเป็นเชื้อรา
2. กลิ่น ควรมีกลิ่นหอมของ ปลาป่น ข้าวโพดป่น รำละเอียด ไม่ควรเหม็นหืน
3. เป็นเม็ดหรือผง ไม่จับตัวเป็นก้อนซึ่งแสดงว่า ไอน้ำมากเกินไป
4. วันหมดอายุ จะพิมพ์ไว้ที่ข้างถุงบรรจุ ถ้าหมดเวลาแล้วไม่ควรใช้
5. จำนวน โปรตีน ต้องเหมาะสมกับอายุไก่ เช่น

- ไพรติน 21 % ใช้สำหรับไก่อายุ 0 – 1 เดือนครึ่ง
- ไพรติน 18 % ใช้สำหรับไก่อายุ 1 – 4 เดือน
- ไพรติน 16 % ใช้สำหรับไก่อายุ 4 เดือนขึ้นไป

การป้องกันโรค

เพื่อความปลอดภัยของไก่ จำเป็นต้องป้องกันโรคตั้งแต่ไต่ยังเล็กอยู่ และเผื่อระวังมิให้เกิดโรครุนแรงในฟาร์มได้ ควรปฏิบัติดังนี้

1. กำจัดไก่ที่แสดงอาการป่วย และไก่ที่เคยป่วยแล้วหาชนคดีอาการของโรคอยู่ เช่น คอบิด ชักคักกัน หอบแห้งหน้าซีดจาง เนื่องจากไก่เหล่านี้ยังสามารถแพร่ โรคได้
2. อุปกรณ์การเลี้ยงไก่ เช่น ที่ให้น้ำ รวงอาหาร รางไข่ ควรทำความสะอาดอยู่เสมอ
3. การให้วัคซีนป้องกันโรคไก่ ควรให้ตั้งแต่ไก่ยังเล็กและแข็งแรง ทำให้ครบทุกโรคและทำซ้ำตามกำหนด
4. ควรถ่ายพยาธิภายในทุก 2 เดือน และกำจัดพยาธิภายนอกบ่อยๆ เพื่อให้ไก่มีสุขภาพแข็งแรง
5. เมื่อนำไก่มาจากที่อื่น ควรกักขังดูอาการประมาณ 10 วัน ถ้าแข็งแรงจึงเอารวมฝูง
6. ควรมียาน้ำเชื้อ วัคซีนโรค เพื่อใช้ในกรณีจำเป็น

ตารางการให้วัคซีนไก่

อายุไก่	ชนิดวัคซีนที่ใช้	วิธีใช้วัคซีน	ควรทำซ้ำเมื่อ
3 วัน	นิวคาสเซิล	หยอดตาหรือจุ่ม	ไก่อายุ 21 วัน
7 วัน	หลอดลมอักเสบติดต่อ	หยอดตาหรือจุ่ม	ไก่อายุ 1 เดือน
14 วัน	ฝีดาษไก่	แทงหนังปีกไก่	-
21 วัน	นิวคาสเซิล	หยอดตาหรือจุ่ม	ทุก 3 เดือน
1 เดือน	อหิวาต์ไก่	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือใต้ผิวหนัง	ทุก 3 เดือน

ปฏิบัติวัคซีนป้องกันโรคไก่

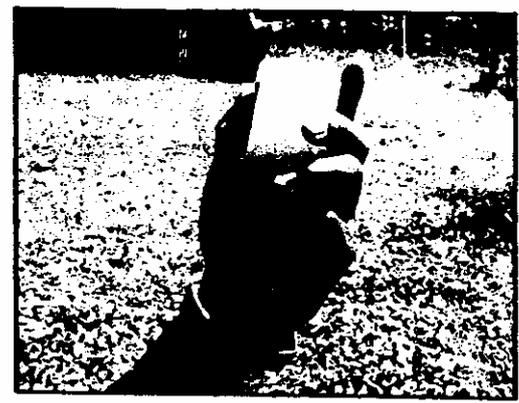
1. การหยอดตาหรือหยอดจุ่ม

2. การแทงหนังกัด

3. การฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือใต้ผิวหนัง

ข้อควรระวังในการทำวัคซีนไก่

1. วัคซีนเกือบทุกชนิด ต้องอาศัยความเย็นในการเก็บรักษา และห้ามถูกแสงแดด จึงต้องเก็บในกระติกน้ำแข็งหรือในตู้เย็นเสมอ
2. เมื่อผสมวัคซีนแล้ว ควรใช้ให้หมดภายใน 1 ชั่วโมง เพราะวัคซีนจะเสื่อมแล้ว วัคซีนที่เหลือต้องนำไปเผาหรือฝัง
3. อุปกรณ์การให้วัคซีนไก่ เช่น เข็ม ไซริงค์ เครื่องหยอดตา เข็มแทงปีก ก่อนนำมาใช้ต้องต้มหรือลวกแล้วล้างให้เย็น

การจัดการ

เป็นการดำเนินงาน เพื่อให้การเลี้ยงไก่ประสบผลสำเร็จ ตั้งแต่การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ การฟักไข่ การดูแลอนุบาลลูกไก่ จนกว่าไก่จะโตส่งตลาด

พ่อแม่พันธุ์

- ควรมีอายุ 8 เดือนขึ้นไป สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง
- จำนวนตัวผู้ต่อเมีย คือ 1 ต่อ 8
- ถ่ายพยาธิและให้วัคซีนครบถ้วนแล้ว
- จัดหาโรงไข่ให้เพียงพอ เพื่อป้องกันการไข่ซ้อนกัน

การฟักไข่

- ไข่ฟองที่ 1 - 7 ของแม่ไก่สาวไม่ควรนำไปฟัก เพราะยังไม่มีเชื้อ
- นำไข่ 1 ฟองมาทำเครื่องหมายวางในรังไข่เพื่อล่อให้แม่ไก่มาไข่
- เก็บไข่ที่ไม่มีเครื่องหมายออกจากรังไข่มาไว้ในตู้เย็น หรือเอาไข่ในที่ร่ม จะเก็บได้นาน 7 วัน โดยไข่ไม่เสีย
- คัดเลือกไข่ที่เก็บไว้ให้มีขนาดเท่าๆกัน เปลือกเรียบ มาทำเครื่องหมายทุกใบ นำไปวางใน ไข่รัง รังละ 15 ฟอง
- จดบันทึกวันที่นำไข่ไปวางในรังไข่แล้วแม่ไก่เริ่มฟัก
- ตรวจไข่เพื่อคัดไข่ไม่มีเชื้อออก หลังจากแม่ไก่ฟักได้ 7 วัน ภายใน 21 วัน ลูกไก่จะฟักออกพร้อมกัน

การอนุบาลลูกไก่

1. กรณีแยกลูกจากแม่ไก่ ต้องทำกรงอนุบาล และมีเครื่องกก โดยเปิดไฟกกลูกไก่ตั้งแต่อายุ 1 ถึง 14 วันๆ ละ 24 ชั่วโมง และอายุ 14 ถึง 30 วัน กกวันละ 12 ชั่วโมง
2. กรณีให้แม่ไก่เลี้ยงเอง ต้องนำมาขังตุนก่อน 15 วัน จึงจะปล่อยออกมาหากิน
3. ในขณะที่อนุบาลลูกไก่ ควรให้วัคซีนตามตารางการป้องกันโรค
4. จัดหาทรายหยาบที่สะอาดคั้งให้ลูกไก่กิน เพื่อช่วยย่อยอาหาร
5. กรณีลูกไก่จิกกินขนกัน ให้ใช้น้ำด่าง/วิตามินละลายน้ำให้กิน และหาผักสดให้กินด้วย
6. อายุ 1 เดือน ห่อลูกไก่จากแม่ โดยแยกแม่ไก่ไปจุ่มน้ำเย็นแล้วเอาไปตากแดด วันละ 2 - 3 ครั้ง แม่ไก่จะหายจากอาการหวงลูกและเริ่มวางไข่

การคอก

เมื่อเลี้ยงไก่จนคัดเลือกไว้ทำพันธุ์แล้ว ไก่ที่เหลือจะส่งตลาด ควรมีน้ำหนัก 8 วัต ถึง 1.2 กก. อายุไม่เกิน 4 เดือน ดังนั้น ผู้เลี้ยงต้องคาดคะเนในการเริ่มเพาะเลี้ยงก่อนว่าจะขายไก่เมื่อใด ถ้าสามารถเลี้ยงเป็นกลุ่ม ผู้เลี้ยงไก่ที่มีสมาชิกพอ 10 - 20 รายยิ่งดี จะสามารถวางแผนการผลิตไก่ให้พอเพียงกับตลาด และผู้ซื้อก็สนใจในการติดต่อค้าขายด้วย หากจำนวนไก่มากหรือราคาตกลง ควรหาวิธีแปรรูปเพิ่มเพิ่มมูลค่า

ไถ่คัมน์น้ำปลา

ไถ่พื้นเมือง น้ำหนัก 1 กก.	1	ตัว
น้ำเปล่า	1	ลิตร
น้ำปลา	1/3	ขวด
ส้มเขียวหวานหรือมะนาว	1	ผล

วิธีทำ

- ล้างไถ่ให้สะอาด เอาเครื่องในออกไม่ผ่าอก พับคอที่ปัก พับเท้าเข้าช่องท้อง
- นำส้มเขียวหวานมาผ่าครึ่ง ครั้งแรกคั้นน้ำทาไถ่ทั่วตัวภายนอก อีกครึ่งซีกบีบน้ำหนักไว้ใน 15 นาที
- คัมน์น้ำให้เคือด ใส่น้ำปลา เมื่อน้ำเคือดเอาไถ่ลงไปคัมน์ทั้งตัว
- เมื่อไถ่สุกจะเห็นหนังที่น่องปรแตกเป็นไขได้ นำขึ้นมาจากน้ำคัม

วิธีทำน้ำจิ้มไถ่

- โคลกพริกชี้หุบกับกระเทียมให้ละเอียด
- ใส่น้ำปลา น้ำมะนาว น้ำตาลทราย คนให้เข้ากัน

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่ โทร. 053-892514
- สำนักสุขภาพสัตว์และสุขอนามัยที่ 5 โทร. 053-892459
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โทร. 053-248483 ต่อ119 (ฝ่ายปศุสัตว์และโคนม)
- ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์เชียงใหม่ โทร. 053-824944

การลงทุน

1. ค่าพันธุ์ไถ่เพศผู้ 4 ตัวๆละ 120 บาท เพศเมีย 30 ตัวๆละ 100 บาท	3,480 บาท
2. ค่าอุปกรณ์การเลี้ยงไถ่	300 บาท
3. ค่าโรงเรือน ขนาด 2 x 4 เมตร 2 หลังๆละ 5,000 บาท	10,000 บาท
4. ค่าวัคซีนและเวชภัณฑ์	500 บาท
5. ค่าอาหารไถ่	15,000 บาท
6. ค่าไฟฟ้า	1,000 บาท
รวม	<u>30,280 บาท</u>

รายได้

- แม่ไถ่ 30 ตัว ให้ลูกปีละ 800 ตัว ขายลูกไถ่เมื่ออายุ 4 เดือนหรือน้ำหนักตัวละ 1 กก.

กก.ละ 50 บาท เป็นเงิน 40,000 บาท